



KYSTVERKET
HOVEDKONTORET

Adressater iht liste

Deres ref

Vår ref
08/00443-1

Arkiv nr
802.0

Saksbehandler

Dato **12 SEPT. 2008**

Økonomisk vederlag og garanti til kommuner i forbindelse med aksjoner mot akutt forurensning

Kystverket vil med dette brevet informere kommuner og interkommunale utvalg mot akutt forurensning om gjeldende praksis om statlig tilståelse av økonomisk garanti for dekning av utgifter påført kommuner/IUA i forbindelse med aksjoner mot akutt forurensning.

1 Bakgrunn

Dette brevet erstatter brev fra SFT 4. oktober 1995 om samme sak. Dersom opplysninger i dette brev avviker fra opplysninger i brev fra SFT av 26. januar 1994 eller veileder av 11. september 1998, "Kommunal beredskap mot akutt forurensning, en veiledning for kommunene og de interkommunale beredskapsregionene" (TA-4565/1998, oppdatert august 2003), gjelder dette brevet. Kystverket arbeider med å utarbeide en veileder for administrative rutiner under aksjoner mot akutt forurensning, og vil distribuere denne til samtlige kommuner når denne er ferdig utarbeidet.

2 Kommunenes ansvar og oppgaver

Kommunen har beredskaps-, aksjons- og bistandsplikt i henhold til bestemmelsene om akutt forurensning i forurensningsloven.

2.1 Kommunal beredskap

Kommunen skal i henhold til forurensningslovens § 43 første ledd etablere en beredskap mot mindre tilfeller av akutt forurensning som kan inntreffe, eller føre til skadevirkninger innen kommunen, og som ikke er dekket av privat beredskap.

Kommunene er per i dag inndelt i 34 interkommunale regioner mot akutt forurensning (IUA) for å være bedre rustet til å håndtere akutt forurensning innen eget ansvarsområde. Det er opprettet et Interkommunalt utvalg mot akutt forurensning (IUA) i hver region.

2.2 Kommunal aksjonsplikt

Kommunen har en plikt til å aksjonere overfor alle akutte utslipp der den ansvarlige ikke iverksetter tilstrekkelige tiltak (forurensningsloven § 46 andre ledd). Aksjonsplikten gjelder selv om uhellsomfanget går ut over det som kommunen normalt har plikt til å bygge opp en beredskap mot iht. den kommunale beredskapsplikten. Dette kan være tilfeller der andre

HOVEDKONTORET - BEREDSKAPSAVDELINGEN - HORTEN

Sentral postadresse: Kystverket, Serviceboks 2,
6025 ALESUND

Telefon: +47 07847
Telefaks: +47 70 23 10 08

Internett: www.kystverket.no
E-post: post@kystverket.no

Besøksadr.: Senter for marint miljø og sikkerhet,
Moloveien 7, HORTEN

Telefon: +47 33 03 48 00
Telefaks: +47 33 03 49 49

Bankgiro: 7694 05 08831
Org.Nr : NO 970 237 372

Brev, sakskorrespondanse og e-post bes adressert til Kystverket, ikke til avdeling eller enkeltperson
Akutt forurensning : Telefon 110

ikke kan eller vil aksjonere, når kilden er ukjent eller ved større aksjoner der kommunens beredskap vil inngå som en del av en større statlig aksjonsorganisasjon.

Kommunale mannskaper eller materiell må ikke settes inn i aksjoner som mannskapene ikke har forutsetninger for å mestre faglig eller utstyrmessig. Helse og sikkerhet for mannskapene skal uansett prioriteres høyst.

2.3 Kommunal bistandsplikt

Ved kommunale aksjoner mot akutt forurensning skal kommunen, så vidt mulig, bistå en annen kommune dersom den anmoder om dette, jf. forurensningslovens § 47 første ledd.

Ved statlige aksjoner har en kommune plikt til å bistå med personell og materiell som inngår i den kommunale beredskapen (forurensningsloven § 47 andre ledd) dersom kommunen blir pålagt dette. Ved kommunal aksjon kan staten på samme måte pålegge andre kommuner å yte bistand med sine beredskapsressurser.

Denne bistandsplikten gjelder også ved aksjoner utenfor rikets grenser (forurensningsloven § 47 tredje ledd).

3 Statens ansvar og oppgaver

Staten har flere beredskapsmessige oppgaver hva gjelder akutt forurensning eller fare for akutt forurensning.

Oppgaven med å samordne den private, kommunale og statlige beredskapen til et nasjonalt beredskapssystem tilligger Kystverket. I tillegg har Kystverket oppgaven med å sørge for at staten har en tilfredsstillende beredskap mot større tilfeller av akutt forurensning eller fare for slik forurensning.

Miljøverndepartementet har ansvar for å stille krav til beredskap mot akutt forurensning i kommuner og private virksomheter. SFT godkjenner derfor beredskapsplaner og kontrollerer at kravene holdes

3.1 Statens operative ansvar

Kystverkets hovedkontor har myndighet til, og ansvar for å overvåke og kontrollere at den ansvarlige for akutt forurensning iverksetter nødvendige tiltak for å begrense skadeomfanget av forurensningen.

For å ivareta det nasjonale beredskapsansvaret, har Kystverket etablert en døgnkontinuerlig vaktordning for å motta, behandle og videreformidle meldinger om akutt forurensning. På grunnlag av innholdet i varselet som mottas, vil Kystverket overvåke og se til at den ansvarlige for forurensningen iverksetter nødvendige tiltak samt varsle berørte kommuner/IUA. I tillegg kan Kystverket også, enten på anmodning fra ansvarlig forurensner eller fra kommunen, bistå med faglige råd, materiell eller personell. Kystverket vil kunne yte avtalefestet bistand til private beredskapsorganisasjoner, men vil normalt ikke inngå i deres operative aksjonsledelse.

Den ansvarlige for den akutte forurensningen skal i utgangspunktet selv bekjempe ulykken. I noen tilfeller vil det imidlertid i tillegg være behov for kommunal og statlig innsats. Dersom den ansvarlige ikke iverksetter tilstrekkelige tiltak, har kommunen/e en subsidiær aksjonsplikt. Kystverket kan ta helt eller delvis over ledelsen av arbeidet med å bekjempe ulykken og iverksette en aksjon med statlige, kommunale og private ressurser dersom man vurderer at dette er nødvendig. Dersom kommunen, beredskapsregionen eller staten overtar ledelsen av aksjonen, skal dette meddeles skriftlig til alle berørte parter. Dersom en aksjon mot akutt forurensning berører flere regioner, vil Kystverket vurdere å overta aksjonsledelsen.

4 Statlig garanti og støtte

Dersom kommunen iverksetter tiltak på vegne av forurensere iht. forurensningsloven § 46 andre ledd, kan kommunen kreve sine utgifter for tiltakene refundert av den ansvarlige etter forurensningsloven § 76 første ledd. Dersom kommunen har hatt vesentlige utgifter i forbindelse med en slik aksjon, kan kommunen i stedet få vederlag av staten til dekning av sine utgifter, forurensningsloven § 75 fjerde ledd. Kommunene har imidlertid ikke noe krav på å få slikt vederlag.

Dersom kommunen etter anmodning eller pålegg har bistått en annen kommune eller Kystverket iht. forurensningsloven § 47 første til tredje ledd, har kommunen krav på vederlag fra forurensningsmyndigheten (den aksjonerende kommunen eller staten) iht. forurensningsloven § 75 annet ledd.

Det er den ansvarlige forurenseren som skal dekke det offentlige utgifter for tiltak som den ansvarlige selv egentlig skulle ha gjennomført, jf. forurensningsloven § 76 første ledd. Den ansvarlige skal også dekke utgifter til vederlag etter forurensningsloven § 75, som i så fall blir innlemmet i forurensningsmyndighetens refusjonskrav overfor den ansvarlige.

På bakgrunn av dette kan Kystverket gi garanti om økonomisk støtte ved kommunale aksjoner mot akutt forurensning i situasjoner der ansvarlig forurensere er ukjent, eller det er usikkerhet om dennes betalingsevne. Det kan også gis økonomisk garanti til tiltak mot akutt forurensning dersom forurensningen ikke skyldes vanlig virksomhet i kommunen. Ved alle slike hendelser skal kommunen uten opphold aksjonere, selv om en søknad om garanti er til vurdering hos Kystverket. Kommunen vil derfor måtte forskuttere økonomiske utlegg forbundet med aksjon mot akutt forurensning. Et samlet krav skal sendes Kystverket når en kommunal aksjon er avsluttet.

Dersom brannvesenet utfører innsats på skadestedet, har kommunen krav på dekning av utgifter til brannvesenets innsats på lik linje med andre. Brannvesenet kan ikke på egne vegne fremme krav om refusjon overfor den ansvarlige for forurensningen. Dette må gjøres av kommunens administrasjon.

Det er viktig at de som blir pålagt å delta i aksjonen mot akutt forurensning, dokumenterer samtlige utgifter.

5 Aktuelle situasjoner

5.1 Akutt forurensning som følge av vanlig virksomhet i kommunen

Ved aksjoner mot akutt forurensning som utvilsomt skyldes ordinær virksomhet innen kommunens grenser, kan det gis økonomisk garanti for kommunens utgifter om de overstiger kr. 3,- pr innbygger pr. forurensningshendelse det aksjoneres mot. Ved beregning av kommunens utgifter tas det hensyn til kostnader ved bruk av eget personell og materiell.

Før gitt garanti innfris må kommunen i rimelig grad ha dokumentert at det ikke er mulig å få dekning fra noen som måtte være ansvarlig for utslippet. I dette ligger at kommunen om nødvendig må ta rettslige skritt for å få dekning for sine utgifter før garantien kommer til anvendelse.

5.2 Akutt forurensning som tilfeldig rammer en kommune

Ved aksjoner mot akutt forurensning som ikke skyldes ordinær virksomhet innen kommunen kan det gis økonomisk garanti for nødvendige tiltak fullt ut, herunder økonomisk garanti for dekning av miljøundersøkelser av rapportert akutt forurensning. Det er ved slike hendelser viktig å varsle Kystverket og avklare behovet for tilsagn om garanti.

Ved aksjoner mot akutt forurensning som ikke skyldes ordinær virksomhet innen kommunen kan det gis økonomisk garanti for nødvendige tiltak fullt ut, herunder økonomisk garanti for dekning av miljøundersøkelser av rapportert akutt forurensning. Det er ved slike hendelser viktig å varsle Kystverket og avklare behovet for tilsagn om garanti.

Ved mindre tilfeller forventes det at kommunen selv fremsetter refusjonskrav overfor ansvarlig forurensner for medgåtte utgifter dersom forurensner er kjent, jf. ovenfor om forskjellen på refusjon fra den ansvarlige og vederlag fra staten. Ved større tilfeller der kommunen har hatt vesentlige utgifter i forbindelse med iverksettelse av tiltak på vegne av den ansvarlige, skal samtlige utgifter dokumenteres og spesifiseres i henhold til Kystverkets kontoplan for akutt forurensning og oversendes Kystverket for utbetaling av vederlag som dekning for utgiftene, samt for utarbeiding av Kystverkets refusjonskrav til den ansvarlige.

I begge tilfellene forutsetter Kystverket at det settes opp en aksjonsplan og en økonomisk prognose for nødvendige utgifter som oversendes Kystverket.

5.3 Prøvetaking

Kystverket kan gi økonomisk garanti ved prøvetaking og kjemisk/fysisk analyse av oljeprøver. Forurensner skal betale slike utgifter.

5.4 Skipsvrak

Skipsvrak regnes som avfall så lenge vraket ikke representerer noen miljørisiko av betydning, jf. forurensningsloven § 28. Kommunen har myndighet til å gi pålegg om opprydding og fjerning av skipsvrak som ikke medfører risiko for akutt forurensning, jf. forurensningsloven § 37. Ved fare for akutt forurensning fra skip har Kystverket myndighet. Eier av skipet/havaristen/skipsvraket har i utgangspunktet det totale, operative og økonomiske ansvaret for å hindre, stanse, fjerne eller begrense enhver forurensning og dets skadevirkninger knyttet til fartøyet, jf. forurensningsloven § 7. Ofte vil det være den kommunale eller den statlige beredskapen som sørger for de nødvendige praktiske tiltak mot den akutte forurensningen fra skipsulykker, mens forurensner skal bære kostnadene for tiltakene og ved fjerning av skip og skipets last. Iht sjøloven kan reder begrense sitt økonomiske ansvar i følge internasjonale konvensjoner.

5.5 Hvalskrotter mm

Kommunen kan søke om økonomisk støtte fra Kystverket til håndtering av strandet hval, død fisk o.l. dersom dette skaper vesentlige miljømessige ulemper. Det skal inngås avtale med Kystverket før iverksettelse av tiltak. Det refunderes dokumenterte utlegg opp til en økonomisk grense pr. hvalskrott som p.t. er på kr 5000,-. Skrotten skal håndteres og deponeres forsvarlig. Det kan også gi tilsvarende støtte for å unngå stranding av hval. Kommunen skal rådføre seg med Fylkesmannens Miljøvernaveiing (FMVA) og ha akseptabel plan før slikt arbeid igangsettes. Kravet skal sendes gjennom FMVA til Kystverket.

5.6 Andre stønadsberettigede forhold

Også andre spesielle hendelser kan medføre en akutt forurensningsaksjon og dermed berettigede til tilskudd. Kystverket må orienteres på forhånd om slike forhold, og vil i hvert enkelt tilfelle vurdere muligheten for statlig tilskudd.

6 Nærmere om krav som stilles som grunnlag for statlig garanti og forskudd ved større hendelser

Det er en forutsetning for tilståelse av statlig økonomisk garanti til dekning av medgåtte utgifter at utgiftene vurderes som nødvendige og rimelige for å forebygge eller avverge skader av betydning. I alle nevnte situasjoner vil nødvendigheten for tiltak bli vurdert av Kystverket og vedkommende ansvarlige fra det enkelte IUA eller den enkelte kommune i fellesskap.

6.1 Aksjonsplan

Det skal utarbeides en aksjonsplan med angivelse av lokal aksjonsorganisasjon inkl. aksjonsleder, stab, ressurser og annet som har betydning for å håndtere en aksjonsledelse. Planen skal også inneholde planlagte tiltak med angivelse av berørte kommuner.

6.2 Økonomisk prognose

På bakgrunn av aksjonens plan og antatte omfang skal det utarbeides en prognose for aksjonens totale utgifter. Kystverkets utarbeidede mal for budsjettering skal benyttes. I estimeringen av aksjonens totale utgift skal det også tas hensyn til utgifter ved bruk av kommunens eget mannskap og materiale. En foreløpig prognose skal innsendes til Kystverket så snart som mulig.

Det er dette aksjonsbudsjettet som danner grunnlag for statlig garanti eller forskudd, samt den påfølgende rapporteringen til Kystverket.

Prognose for aksjonens totale utgifter skal oversendes Kystverket innen 14 dager etter aksjonsstart.

6.3 Rapportering

Kommunen skal etablere løpende rapportering av forpliktete kostnader og regnskapsførte kostnader. Rapporteringen skal skje i forhold til utarbeidet prognose og avvik knyttet til kostnadspådrag og fremdrift på aksjonen skal rapporteres. Rapporteringen skal følge godkjent rapporteringsmal for Kystverket. Denne malen finnes på Kystverkets internett side (www.kystverket.no).

Det normale rapporteringsintervallet vil være ukentlig dersom annet ikke er avtalt.

Større avvik i forhold til aksjonsbudsjettet rapporteres snarest til Kystverket. Dersom det skjer endringer i forutsetningene lagt til grunn ved første vurdering av aksjonene eller andre uforutsette forhold kan grunnlaget for statlig garanti eller forskudd korrigeres. Dette krever forhåndsgodkjennelse fra Kystverket.

Sluttrapport over aksjonen med revidert regnskap skal sendes Kystverket så snart som mulig etter endt aksjon.

6.4 Revisjon

Kommunen skal fremlegge forslag til hvem som skal revidere regnskapet. Valg av revisor skal godkjennes av Kystverket.

6.5 Kontroll

Kystverket kan jevnlig føre kontroll med pålagte krav.

6.6 Støtte til dekning av aksjonsutgifter

Ved aksjoner som er en følge av normal virksomhet i kommunen, må kommunen dokumentere at ansvarlig forurensner ikke kan dekke aksjonskostnadene.

6.7 Administrasjonskostnader

Kommunene eller IUA kan ikke kreve vederlag som dekker et generelt administrasjonsgebyr beregnet på grunnlag av de direkte aksjonsutgiftene. Det er kun dokumenterte utgifter for administrasjon direkte knyttet til aksjonen som kan medregnes i kravet på vederlag.

6.8 Merverdiavgift

Videre er det bestemt av kommuner og IUAer som aksjoner på vegne av en kommune, skal unnlate å påføre merverdiavgift på fakturaer for tjenester som de selv har utført med egne ressurser.

6.9 Endelig oppgjør

Økonomiregnskap som føres av kommunen skal godkjennes av Kystverket (i de tilfellene kommunen har fått en økonomisk garanti eller kommunen vil anmode om vederlag til dekning av sine utgifter fra Kystverket). Endelig oppgjør foreligger ikke før aksjonene er avsluttet og regnskapet godkjent av Kystverket, dvs. at forhåndsutbetalinger, garantibeløp osv er ikke endelige før regnskapet er revidert og godkjent av Kystverket.

7 Statlige aksjoner mot akutt forurensning

Under aksjoner der staten har aksjonsledelsen vil det bli sendt ut egne retningslinjer som en del av aksjonsordren. De samme krav til aksjonsplaner, kostnadsvurderinger, dokumentasjon, prognoser, revisjon, administrasjonskostnader og kontroll vil imidlertid være gjeldende også i en slik situasjon.

Med hilsen



Kirsti L. Slotsvik
kystdirektør



Johan Marius Ly
beredskapsdirektør

Kopi til:

Vedlegg: Kystverkets kontoplan
Adresseliste